This document was translated from English by machine and may contain mistakes. The English original is at https://www.novaracg.com/2026/06/13/the-fifth-parameter-issue-003-the-scale-dilemma/.

THE FIFTH PARAMETER | Numer 003 | Dylemat skali

Heather Grizzle · June 13, 2026

Innovation can solve accessibility problems, but scale alone cannot earn public trust. Why governance and stewardship decide what comes next.

W ciągu ostatnich kilku miesięcy w rozmowach dotyczących technologii języka migowego, innowacji w zakresie dostępności oraz sztucznej inteligencji zaczął pojawiać się powracający motyw. Niezależnie od tego, czy dyskusja toczy się w środowisku akademickim, w branży, w instytucjach rządowych czy w przestrzeniach społecznościowych, uczestnicy nieuchronnie dochodzą do tego samego wniosku: potrzeba więcej. Więcej badań. Więcej inwestycji. Więcej infrastruktury. Więcej zbiorów danych. Więcej uczestnictwa. Więcej innowacji. Dla społeczności, które przez dziesięciolecia walczyły o uznanie, dostęp i włączenie, to poczucie pilności jest zrozumiałe. Niewiele osób chce stawać się przeszkodą dla postępu, zwłaszcza gdy postęp technologiczny wydaje się zdolny do przezwyciężenia długotrwałych barier, utrzymujących się od pokoleń. Jednak pod tym zbiorowym entuzjazmem kryje się założenie, które zasługuje na bliższą analizę. Sektor dostępności zdaje się coraz częściej przyjmować przekonanie, które stało się fundamentem szerzej pojętej branży technologicznej: że sama skala jest z natury korzystna i że większe systemy nieuchronnie przynoszą lepsze rezultaty.

Założenie to nie narodziło się w społecznościach osób z niepełnosprawnościami. Powstało w ekosystemie technologicznym ukształtowanym przez ekonomię platform, kapitał wysokiego ryzyka, efekty sieciowe oraz rozwój oparty na danych. W ciągu ostatnich dwóch dekad niektóre z najbardziej wpływowych firm technologicznych na świecie osiągnęły dominację, dążąc do wzrostu w niezwykłym tempie. Dominująca logika stała się prosta. Więcej użytkowników generowało więcej danych. Więcej danych tworzyło bardziej zaawansowane systemy. Bardziej zaawansowane systemy przyciągały więcej użytkowników. Sukces stał się synonimem ekspansji, a ekspansja synonimem postępu. W miarę jak założenia te rozprzestrzeniały się w całym sektorze technologicznym, stopniowo przekształcały się z decyzji strategicznych w artykuły wiary. Pytania o skalę przestały być przedmiotem debaty, ponieważ sama skala stała się celem. Dziś,

gdy rzecznicy dostępności dyskutują o większych zbiorach danych, szerszym wdrożeniu czy przyspieszonej innowacji, często czynią to w ramach koncepcyjnych, odziedziczonych w dużej mierze po branży, której priorytety niekoniecznie były ukierunkowane na prawa osób z niepełnosprawnościami, odpowiedzialność wobec społeczności czy publiczny nadzór.

Atrakcyjność skali nie jest trudna do zrozumienia. Technologie języka migowego stoją przed prawdziwym wyzwaniem zasobowym. Badacze często wskazują na ograniczoną dostępność wysokiej jakości zbiorów danych językowych. Organizacje zmagają się z pozyskaniem trwałego finansowania. Projekty często funkcjonują w rozdrobnionych środowiskach, w których cenna praca jest powielana, izolowana lub porzucana, gdy zmieniają się priorytety instytucjonalne. W porównaniu z technologiami języka mówionego, ekosystemy języka migowego pozostają znacznie niedofinansowane. Z tej perspektywy wezwania do tworzenia większych zbiorów danych i szybszego rozwoju wydają się zarówno racjonalne, jak i konieczne. Jeśli technologie dostępności mają zyskać szersze zastosowanie, musi istnieć wystarczająca infrastruktura, która je wspiera. Jeśli społeczności mają korzystać z innowacji technologicznych, innowacje te muszą najpierw powstać. Niewielu rozsądnych obserwatorów zakwestionowałoby te fakty. Problemem nie jest dążenie do wzrostu. Problemem jest skłonność do traktowania wzrostu tak, jakby był jedyną zmienną, która się liczy.

Problemem nie jest pragnienie rozwoju. Problemem jest tendencja do traktowania rozwoju tak, jakby był jedyną zmienną, która się liczy.

Historia pokazuje, że ekosystemy technologiczne rzadko pozostają neutralne w miarę skalowania. Infrastruktura nie tylko wspiera działalność — ona ją kształtuje. Organizacje budujące infrastrukturę często zyskują wpływ na standardy, priorytety i procesy decyzyjne, które się wokół niej wyłaniają. Sieci transportowe kształtują handel. Sieci komunikacyjne kształtują przepływ informacji. Platformy cyfrowe kształtują uczestnictwo w debacie publicznej. W każdym z tych przypadków pierwotna dyskusja koncentrowała się zazwyczaj na możliwościach. Co potrafi ten system? Ilu ludzi może obsłużyć? Jak szybko może się rozwijać? Dopiero później pojawiały się szersze pytania dotyczące odpowiedzialności, zarządzania, reprezentacji i interesu publicznego. Jednak zanim te pytania zostały zadane, wokół samej infrastruktury zdążyły się już ukształtować instytucje. Zależność

zdążyła się już rozwinąć. Dyskusja przesunęła się od projektowania systemów do zarządzania ich konsekwencjami.

Sektor dostępności znajduje się obecnie w rzadkiej sytuacji. W przeciwieństwie do wielu wcześniejszych przemian technologicznych, wciąż istnieje możliwość prowadzenia dyskusji na te tematy, podczas gdy fundamentalna infrastruktura jest jeszcze w budowie. Ten moment nie powinien być postrzegany jako wybór między innowacją a zarządzaniem, ani sprowadzany do sporu między zwolennikami szybkości a zwolennikami ostrożności. Takie ujęcie nadmiernie upraszcza stojące przed nami wyzwanie. Istotniejsze pytanie dotyczy zarządzania powierniczego. W jaki sposób społeczności zajmujące się dostępnością mogą wspierać innowacje, zapewniając jednocześnie, że struktury powstające wokół tych innowacji pozostaną odpowiedzialne wobec osób, którym mają służyć? Jak organizacje mogą dążyć do skali, nie pozwalając, by sama skala stała się jedyną miarą sukcesu? Jak społeczności mogą uczestniczyć w rozwoju technologicznym, nie oddając stopniowo realnego wpływu na systemy budowane w ich imieniu?

> **KWESTIA ZARZĄDZANIA**
>
> Jak społeczności zajmujące się dostępnością mogą zachęcać do innowacji, zapewniając jednocześnie, że struktury powstające wokół tej innowacji pozostają odpowiedzialne wobec ludzi, którym mają służyć?

Pytania te są szczególnie istotne, ponieważ technologie dostępności zajmują wyjątkową pozycję w społeczeństwie. W przeciwieństwie do wielu technologii konsumenckich, systemy dostępności są często ściśle powiązane z prawami obywatelskimi, edukacją, zatrudnieniem, ochroną zdrowia, komunikacją i uczestnictwem publicznym. Ich sukcesu nie można mierzyć wyłącznie wskaźnikami adopcji, krzywymi wzrostu czy benchmarkami technicznymi. Technologie dostępności odnoszą sukces wtedy, gdy poszerzają możliwości, wzmacniają włączenie i wspierają znaczące uczestnictwo w życiu społecznym. Osiągnięcie tych rezultatów wymaga czegoś więcej niż możliwości technicznych. Wymaga struktur zarządzania zdolnych do utrzymania zaufania, zachowania odpowiedzialności oraz zapewnienia, że interesy społeczności pozostaną widoczne długo po tym, jak entuzjazm wokół innowacji przygaśnie.

Przyszłość dostępności niewątpliwie będzie wymagać większych zbiorów danych, silniejszej infrastruktury i dalszego postępu technologicznego. W tej kwestii nie powinno

być większych rozbieżności. Trudniejszym wyzwaniem jest zapewnienie, by dążenie do skali w sposób niezauważalny nie wyparło wartości, które sprawiły, że rzecznictwo na rzecz dostępności stało się w ogóle konieczne. W miarę jak technologie dostępności dojrzewają, kluczowe pytanie może nie dotyczyć tego, czy udało nam się zbudować większe systemy. Może ono raczej dotyczyć tego, czy udało nam się zbudować systemy, które po osiągnięciu skali pozostały godne publicznego zaufania.

TIPS

Know something about a sign language AI system that the public should know? Send it to tips@novaracg.com. Every tip is read by me and kept confidential. If you work in the UK, writing to us is not by itself a protected disclosure under the Public Interest Disclosure Act 1998, so before you share employer information, check your options with Protect (protect-advice.org.uk), the free whistleblowing advice line.

SUPPORT NCG

NCG does this work without vendor money, so our findings stay ours. If it has been useful to you, you can support NCG's independent work here. NCG is a for-profit company, not a charity. Contributions are not tax-deductible and buy no service or influence.

Jak cytować

Grizzle, H. M. (2026, June 13). THE FIFTH PARAMETER | Numer 003 | Dylemat skali. Novara Consulting Group. https://www.novaracg.com/pl/2026/06/13/the-fifth-parameter-issue-003-the-scale-dilemma/